

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПАРИЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ ВЪРХУ ОБОСОБЕНА ЧАСТ ОТ ТЪРГОВСКО ПРЕДПРИЯТИЕ

Десислава Бурянова Кузманова
Бургаски свободен университет

EXECUTION OF FUNDS ON A SPECIFIC PART OF A COMMERCIAL ENTERPRISE

Dessislava Burianova Kuzmanova
Burgas Free University

Abstract: *Forced execution on a separate part of a commercial enterprise is placed in Chapter XLV of the Code of Civil Procedure, concerning on execution on the debtor's receivables to third parties. The systematic place of this method of enforcement, determined by the legislator with the amendment of the Civil Code of 2017, is inappropriate. The specifics of the commercial enterprise directly determine the specifics of the execution method, which cannot be accepted as equivalent to execution on the debtor's receivables.*

Key words: *commercial enterprise, execution, debtor's receivables, enforcement, civil, procedure.*

При неизпълнение на изискуеми задължения липсва съвпадане между дължимото и действително осъщественото поведение, в резултат на което правоимащият е лишен от това, на което има право. Във връзка с това се поставя темата за ефективно изпълнение.

Целта на изпълнителния процес е, когато липсва доброволно изпълнение, правоимащият да получи дължимото благо посредством принуда спрямо длъжника, съгласно предвидения в закона ред. В тази връзка се поставя и темата за ефективното изпълнение върху търговско предприятие, която считам за пренебрегвана от законодателя и слабо разработена от доктрината и практиката.

Изпълнението върху обособена част от търговско предприятие е поместено в Глава четиридесет и пета от Гражданския процесуален кодекс (ГПК), касаеща изпълнение върху вземания на длъжника. Както посочва и професор Валентина Попова, систематическото място на този способ за принудително изпълнение, определено от законодателя с изменението на ГПК от 2017 г., ДВ, бр. 86 в чл. 517а ГПК, е неподходящо^[1]. Спецификата на търговското предприятие (като имущество, подлежащо на изпълнение) е пряко определяща особеностите на изпълнителния способ, който не мога да приема като равнозначен с изпълнение върху вземания на длъжника. Предвид този аргумент, считам, че най-логично би било, ако способът бъде поместен в отделна глава на Гражданския процесуален кодекс, в раздела за принудително удовлетворяване на парични вземания.

От текста на чл. 517а ГПК е видно, че изпълнението спрямо цялото предприятие по реда на ГПК е невъзможно – чл. 517а ГПК съдържа правна възможност единствено за изпълнение върху обособена част от предприятието по смисъла на § 1а от ДР на

ТЗ. С тази разпоредба се предоставя право на съдебния изпълнител да продаде обособена част от дадено търговско предприятие, но не и цялото предприятие.

Понятието обособена част от предприятие е въведено по законодателен път и от нормите на § 2, ДР на ЗППДОППД (отм.) (Закон за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия) и § 1, т. 1, ДР на ЗПСПК (Закон за приватизация и следприватизационен контрол). По смисъла на § 2 от ДР на отменения ЗППДОППД, обособена част от предприятие представлява структура в предприятието, която може самостоятелно да осъществява стопанска дейност (магазин, ателие, кораб, цех, ресторант, хотел и други подобни). Прави впечатление, че понятието обособена част се „надгражда“ с § 1, т. 1, ДР на ЗПСПК, като към въведеното от ЗППДОППД се добавя и незавършен обект на строителството – собственост на търговско дружество. Подкрепям становището на Изабела Петкова: „легална дефиниция за обособена част има в §1а от ДР ТЗ, но тя не кореспондира добре с текстовете на чл. 15 – 16а ТЗ. Чрез анализ едновременно на тълкуване от съдебната практика и тълкуване в доктрината стигаме до извод, че под обособена част би следвало да се разбира само тази, която е отделена счетоводно или по друг начин, небудещ съмнение кой е индивидуализираният предмет на прехвърлителната сделка“. В същия смисъл е и Определение № 451на ВКС от 25.09.2017 г. по т. д. № 1260/2017 г., ТК, I т. о. Следователно, поради липсата на изрична правна уредба, обособяването на част от предприятие трябва да се реализира по такъв начин, че да не съществува съмнение относно съдържанието на съвкупността на цялото предприятие съгласно чл. 15, ал. 1 ТЗ.

Съгласно възможния способ за изпълнение върху обособена част от предприятие, по смисъла на § 1а от ДР на ТЗ, самата продажба на обособена част следва да се осъществи по правилата на публична продан на недвижим имот. Това препращане към ТЗ (§ 1а от ДР на ТЗ) безспорно навежда на мисълта, че законодателят е имал предвид, че изпълнението се насочва върху обособена част от търговско предприятие, не по смисъла на чл. 15, ал. 1 ТЗ (съгласно който търговското предприятие представлява съвкупност от права, задължения и фактически отношения), а като самостоятелно осъществяваща стопанската си дейност организационна структура. В тази връзка в правната литература се изтъква, че „стриктно погледнато, би могло да се приеме, че съдебният изпълнител на основание чл. 517а би трябвало да продава обособена част от предприятие по смисъла на § 1а от ДР на ПЗР на ТЗ като съвкупност от права, задължения и фактически отношения, като организационна структура, която може самостоятелно да осъществява стопанска дейност, в т. ч. например отношения с доставчици при продължителни договори, банката при отпуснати целеви кредити, отнасящи се за вещи, включени в тази организационна структура, наречена обособена част от предприятие.“^[i]. Тези аргументи са съществено основание за твърдението, че разпоредбата на чл. 517а ГПК е неясна и предполага противоречива практика^[ii]. Поради тази причина считам, че са наложителни законодателни промени на чл. 517а ГПК. Моето предложение е чл. 517а ГПК да гласи следното: „По искане на вискателя изпълнението може да бъде насочено и върху обособена част от предприятие, включваща обособени недвижими вещи и индивидуално определени движими вещи, които са функционално свързани помежду си. Продажбата на обособена част се извършва по реда на публичната продан на недвижим имот.“

1. В ГПК не е уредено налагане на обезпечителна мярка при насочване на принудителното изпълнение върху обособена част от търговско предприятие.

В ГПК не е уредено налагане на обезпечителна мярка при насочване на принудителното изпълнение върху обособена част от търговско предприятие, а съдебната практика е категорична, че „запорът върху търговско предприятие не е уреден в зако-

на и не е допустимо по аналогия да се прилагат правилата и последиците на запор върху вземане, движими вещи и възбрана върху недвижими имоти. Наредба № 1 от 14.02.2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел не урежда специален ред, по който да се извърши вписването на запор на търговско предприятие. Уредбата касае единствено вписване на обстоятелствата по налагане на залог на търговско предприятие и залог/запор на дружествени дялове.^[iii]; „В ГПК няма предвидена обезпечителна мярка „Запор върху търговско предприятие“.

Търговското предприятие като съвкупност от права, задължения и фактически отношения, може да включва в себе си движими вещи, недвижими вещи, и други вещни и облигационни права и задължения, а също така и фактически отношения. Поради особения му характер като вид икономическа единица, сделките и действията с търговско предприятие са изрично регламентирани и нормите в тази насока не могат да бъдат тълкувани разширително. Поначало запорът като вид обезпечителна мярка е свързан с движимите вещи и вземания на длъжника – аргумент от чл. 397, ал. 1, т. 2 ГПК, а вземанията и движимите вещи са само част от търговското предприятие. Нормата на чл. 517а от ГПК не предвижда вписване на запор върху търговско предприятие. В същата изрично е уредено, че по искане на вискателя изпълнението може да се насочи само върху обособена част от предприятие по см. на пар. 1а ДР на ТЗ.^[iv]

Считам, че е необходима законодателна промяна в чл. 517а ГПК и по отношение на уреждане на възможността за налагане на обезпечителни мерки по отношение на обособена част от търговско предприятие, в случай че изпълнението бъде насочено върху него с цел защита правата на кредиторите, по аналогия на другите изпълнителни способности. В тази връзка, предлагам да се приложи опита от законодателството на Чешката Република, по-конкретно – Закон № 99/ 1963 (чл. 251 – чл. 351а) и Граждански процесуален кодекс на Чешката Република, което допуска налагане на запор върху производствено предприятие.

Предвид факта, че чл. 517а ГПК обхваща изпълнение върху движими и недвижими вещи, функционално свързани помежду си, които са включени в организационната структура – търговско предприятие, логично би било обезпечителната мярка при насочване на принудителното изпълнение върху търговско предприятие да се състои в налагане на възбрана върху недвижимите вещи и запор върху движимите такива.

2. Необходимост от законодателна промяна във връзка с извършване на принудително изпълнение върху цялото търговско предприятие по смисъла на чл. 15, ал. 1 ГПК.

Както вече бе споменато по-горе, българското законодателство не предвижда насочване на изпълнителното производство върху цялото търговско предприятие по смисъла на чл. 15, ал. 1 ГПК. Считам, че този въпрос следва да бъде разрешен по законодателен път с налагане на съответните законодателни промени.

2.1. Аргументите ми в подкрепа на това становище са следните:

2.1.1. При прехвърляне на търговско предприятие предмет на договора по чл. 15, ал. 1 от ТЗ е цялото предприятие на търговеца-отчуждител

При прехвърляне на търговско предприятие „По правило предмет на договора по чл. 15, ал. 1 от ТЗ е цялото предприятие на търговеца-отчуждител, включващо съществуващите към датата на прехвърлянето права, задължения и фактически отношения, възникнали във връзка с осъществяваната търговска дейност и отразени по установения за това ред в търговските и счетоводни книги на търговеца. Независимо

от липсата на изрична законова регламентация, по аргумент от по-силното основание, обект на прехвърлителна сделка по чл. 15, ал. 1 от ТЗ може да бъде и част – идеална или реална, от търговско предприятие. Особеното изискване, което следва да бъде изпълнено при прехвърляне на част от търговско предприятие, е прехвърляната част да бъде обособена счетоводно или по друг начин, позволяващ индивидуализация на предмета на сделката, т.е. на правата, задълженията и фактическите отношения, за които е постигнато съгласие да преминат от патримониума на отчуждителя в патримониума на приобретателя. Поради отсъствие на изрична правна уредба обособяването зависи от волята на договарящите страни, но трябва да бъде осъществено така, че да не съществува съмнение относно съдържанието на съвкупността, прехвърлена чрез договора по чл. 15, ал. 1 от ТЗ. Спазването на изискването за обособяване на реалната част от предприятие е предпоставка за валидността на прехвърлителната сделка и за пораждаване на правните й последици.“

2.1.2. Обособената част от предприятие следва да бъде отделена счетоводно или по друг начин, небудещ съмнение кой е индивидуализираният предмет на прехвърлителната сделка

2.1.3. Съществува законодателна възможност за прехвърляне както на търговско предприятие, така и на обособена част от него, а от друга под обособена част от търговско предприятие следва да се разбира структура в предприятието, която може самостоятелно да осъществява стопанска дейност

При положение че от една страна съществува законодателна възможност за прехвърляне както на търговско предприятие, така и на обособена част от него, а от друга под обособена част от търговско предприятие следва да се разбира структура в предприятието, която може самостоятелно да осъществява стопанска дейност, то считам, че съществува възможността за налагане на законодателни промени за осъществяване на изпълнително производство върху цялото търговско предприятие по смисъла на чл. 15, ал. 1 ТЗ.

Предвид факта, че в доктрината и в практиката изпълнението върху обособена част от търговско предприятие е слабо застъпено, а изпълнение върху цяло търговско предприятие по никакъв начин не е предвидено в българското законодателство, разработката бе фокусирана в две посоки – от една страна върху непълнотите, касаещи изпълнение върху обособена част от предприятие, а от друга - върху необходимостта от уреждане на изпълнение върху цяло предприятие по законодателен път. В тази връзка бяха предложени и аргументирани конкретни законодателни промени.

Литература и съдебна практика:

1. Попова, В. в Сталев, Ж., Мингова, А., Попова, В., Стамболиев, О., Иванова, Р. Българско гражданско процесуално право, десето преработено и допълнено издание, второ по действащия ГПК, Сиела Норма АД, С. 2020, с. 1208.
2. Попова, В. в Сталев, Ж., Мингова, А., Попова, В., Стамболиев, О., Иванова, Р. Българско гражданско процесуално право, десето преработено и допълнено издание, второ по действащия ГПК, Сиела Норма АД, С. 2020, с. 1208.
3. Попова, В. в Сталев, Ж., Мингова, А., Попова, В., Стамболиев, О., Иванова, Р. Българско гражданско процесуално право, десето преработено и допълнено издание, второ по действащия ГПК, Сиела Норма АД, С. 2020, с. 1208.
4. Определение № 409 от 16.03.2022 г. на ОС – Варна по т. д. № 151/2022 г.
5. Решение № 53 от 21.09.2021 г. на ОС – Силистра по в. гр. д. № 297/2021 г.
6. Решение № 213 от 30.12.2010 г. на ВКС по т. д. № 29/2010 г., II т. о., ТК.